

Laki

Vankiterveydenhuollon yksiköstä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Vankiterveydenhuollon yksikön tehtävät ja johto

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaiseen Vankiterveydenhuollon yksikköön. Vankiterveydenhuollon yksikön toimialueena on koko maa.

2 §

Toimiala ja tehtävät

Vankiterveydenhuollon yksikön tehtävänä on järjestää vankien ja tutkintavankien terveyden- ja sairaanhoito siten kuin vankeuslain (767/2005) 10 luvussa ja tutkintavankeuslain (768/2005) 6 luvussa säädetään.

3 §

Johtaminen ja ratkaisovalta

Vankiterveydenhuollon yksikköä johtaa vankiterveydenhuollon johtaja. Vankiterveydenhuollon johtaja ratkaisee yksikköä koskevat asiat, jollei niitä ole säädetty johtokunnan ratkaistavaksi taikka erikseen säädetty tai määrätty työjärjestyksessä muun virkamiehen ratkaistaviksi.

4 §

Yleinen ohjaus, kehittäminen, johto ja valvonta

Vankiterveydenhuollon yksikön toiminnan yleinen ohjaus, kehittäminen, johto ja valvonta kuuluvat Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle.

Vankiterveydenhuollon yksiköllä on johtokunta, jonka Terveyden ja hyvinvoinnin laitos asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään seitsemän muuta jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet. Johtokunta vahvistaa Vankiterveydenhuollon yksikön työjärjestyksen.

2 luku

Potilasrekisterinpito ja potilastietojen luovuttaminen

5 §

Potilasrekisteri

Vankiterveydenhuollon yksikkö pitää potilasrekisteriä, johon talletetaan potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:ssä tarkoitettut potilasasiakirjat. Potilasasiakirjoihin talletettavista tiedoista ja niiden säilytysajoista säädetään mainitussa pykälässä ja sen nojalla annetuissa säännöksissä. Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapidosta säädetään mainitun lain 13 §:ssä.

Potilasrekisterin tietoja saavat käsitellä vain Vankiterveydenhuollon yksikössä tai sen toimiksiannosta potilaan hoitoon taikka siihen liittyviin tehtäviin osallistuvat henkilöt. Rikosseuraamuslaitoksen palveluksessa oleva terveydenhuollon ammattihenkilö tallettaa terveyden- tai sairaanhoidon tehtävissään syntyneet tiedot tässä pykälässä tarkoitettuun potilasrekisteriin.

Potilastietojen käsittelyyn sovelletaan lisäksi, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007) säädetään.

6 §

Potilasrekisterissä olevien tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä potilastietojen luovuttamisesta ilman potilaan kirjallista suostumusta säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 13 §:n 3 ja 4 momentissa tai muussa laissa, saa vankien ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettujen terveydenhuollosta vastaava lääkäri, tai hänen ohjeidensa mukaan muu terveydenhuollon ammattihenkilö, luovuttaa potilasrekisteriin talletettuja tietoja seuraavasti:

1) arviointikeskuksen tai vankilan johtajalle taikka hänen määräämälleen Rikosseuraamuslaitoksen palveluksessa olevalle virkamiehelle sellaiset vangin tai Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun väkivalta-, itsemurha- tai tartuntatautiriskiä taikka muita vastaavia sairauksista johtuvia riskejä koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä kyseisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden suojaamiseksi taikka muiden henkilöiden hengen, terveyden tai turvallisuuden vaarantumisen estämiseksi;

2) arviointikeskuksen tai vankilan johtajalle taikka hänen määräämälleen toiminnoista vastaavalle Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle sellaiset työntekijän työturvallisuuden varmistamiseen liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä arvioitaessa vangin tai Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun työkykyä hänen sijoittamisekseen työhön, sekä sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä arvioitaessa vangin tai Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun toimintakykyä hänen sijoittamisekseen opiskeluun tai muuhun toimintaan;

3) Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön virkamiehelle, jonka virkatehtäviin kuuluu pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä annetun lain (781/2005) 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen vangin vapauttamisasian käsitteleminen, mainitun asian käsittelemiseksi väkivaltariski-arvio ja vaarallisuusarvio sekä arviointikeskuksen tai vankilan johtajalle taikka hänen määräämälleen toiminnoista vastaavalle virkamiehelle arvioidun väkivaltariskin nojalla järjestettävän toiminnan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi kirjallinen lausunto vaarallisuusarvion johtopäätöksistä.

Ilman potilaan suostumusta potilasrekisteristä voidaan luovuttaa Rikosseuraamuslaitoksen palveluksessa oleville terveydenhuollon ammattihenkilöille heidän terveyden- tai sairaanhoidon tehtävissään välttämättömät tiedot.

Rikosseuraamuslaitoksen muulle henkilöstölle kuin terveydenhuollon ammattihenkilöille voidaan ilman rekisteröidyn kirjallista suostumusta ilmaista vain sellaisia 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja, joista ei ilmene sairauden laatu eikä muu terveydentilan tai hoidon yksityiskohta.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä varten saa luovuttaa myös tietoja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 45 §:ssä tarkoitettuun rikosasian vastaajan mielentilan tutkimukseen perustuvaan lausuntoon sisältyvästä arviosta siitä, onko syytettyä pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

7 §

Oikeus saada tietoja muulta terveydenhuollon toimintayksiköltä ja muulta viranomaiselta

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, Vankiterveydenhuollon yksiköllä on oikeus sallassapitosäännösten estämättä saada muun terveydenhuollon toimintayksikön potilasrekisterin tietoja pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä annetun lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua vangin väkivaltariskiä koskevan arvion tai lausunnon laatimiseksi ja sen nojalla järjestettävän toiminnan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi Rikosseuraamuslaitoksen yksikössä. Edellä tarkoitettua arvion tai lausunnon laatimiseksi Vankiterveydenhuollon yksiköllä on oikeus saada Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta tietoja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 45 §:ssä tarkoitettua rikosasian vastaajan mielentilan tutkimuksesta ja siihen perustuvasta lausunnosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja saavat käsitellä vain ne Vankiterveydenhuollon yksikön virkamiehet, jotka välttämättä tarvitsevat niitä mainitussa momentissa tarkoitettua tehtäväänsä suorittamiseksi. Asiakirjat on hävitettävä heti, kun ne eivät enää ole tarpeen momentin mukaisia tarkoituksia varten.

Vankiterveydenhuollon yksiköllä on oikeus saada Rikosseuraamuslaitoksen täytäntöönpanorekisteriin, yhdyskuntaseuraamusrekisteriin sekä valvonta- ja toimintarekisteriin sisältyviä tietoja siltä osin kuin se on välttämätöntä Vankiterveydenhuollon yksikössä toimivien henkilöiden tehtävien suorittamiseksi. Tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista on varmistuttava tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

3 luku

Vankiterveydenhuollon ohjaus ja valvonta

8 §

Yleinen ohjaus, suunnittelu, kehittäminen ja valvonta

Vankiterveydenhuollon yleinen ohjaus, suunnittelu, kehittäminen ja valvonta kuuluvat sosi-aali- ja terveysministeriölle.

9 §

Terveydenhuollon valvontaviranomaisten toimivalta

Aluehallintovirasto valvoo Vankiterveydenhuollon yksikön järjestämän ja tuottaman vankien terveyden- ja sairaanhoidon lainmukaisuutta ja antaa siihen liittyvää ohjausta.

Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa aluehallintoviraston toimintaa valvonnan ja siihen liittyvän ohjauksen toimeenpanossa, yhteensovittamisessa ja yhdenmukaistamisessa. Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, lupa- ja valvontavirasto valvoo Vankiterveydenhuollon yksikön järjestämän ja tuottaman vankien terveyden- ja sairaanhoidon lainmukaisuutta ja antaa siihen liittyvää ohjausta erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat:

- 1) periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat;
- 2) asiat, jotka liittyvät olennaisesti Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävään muuhun terveydenhuoltoon taikka terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvonta-asiaan; sekä
- 3) asiat, joita aluehallintoviraston valvonta-asioita käsittelevät virkamiehet ovat esteellisiä käsittelemään.

Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintoviraston tarkemmasta työajaosta valvonnassa ja siihen liittyvässä ohjauksessa säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Ohjaus- ja arviointikäynnit

Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirasto voivat tehdä 9 §:ssä tarkoitetun ohjauksen toteuttamiseksi ohjaus- ja arviointikäyntejä Vankiterveydenhuollon yksikön vankien terveyden- ja sairaanhoidon palveluja järjestäviin ja tuottaviin toimipaikkoihin.

Ohjaus- ja arviointikäynneistä ja niiden ohjelmasta on sovittava ennakkoon Vankiterveydenhuollon yksikön ja asianomaisen toimipaikan kanssa.

11 §

Tarkastusoikeus

Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirasto voivat tarkastaa tässä laissa tarkoitetun terveyden- ja sairaanhoidon toiminnan ja palvelut sekä niiden järjestämisessä käytettävät toimipaikat ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirasto voi määrätä aluehallintoviraston tekemään puolestaan edellä mainitun tarkastuksen. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastusmääräykseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tarkastaja on päästettävä vankilaan ja kaikkiin Vankiterveydenhuollon yksikön toimipaikan tiloihin. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi, ja annettava niistä maksutta tarkastajan pyytämät jäljennökset. Tarkastajalla on myös oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastusoikeutta ei ole pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin. Oikeus ottaa valokuvia ei koske vankeja ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettuja.

Tarkastajan apuna voi olla tarkastuksen toteuttamiseksi tarpeellisia asiantuntijoita. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua tarkastuksen suorittamiseksi aluehallintovirastolle ja Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirastolle.

Tarkastukseen sovelletaan muutoin mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään tarkastuksesta.

12 §

Määräykset ja pakkokeinot

Jos vankien terveyden- tai sairaanhoidon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän tai muun vankien terveydenhuoltoa koskevan lain vastaista, aluehallintovirasto tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos potilasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi.

Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi velvoittaa Vankiterveydenhuollon yksikön noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhalla, että toiminta keskeytetään, taikka että toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kielletään.

Aluehallintoviraston ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston päätöstä toiminnan keskeyttämisestä taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käytön kieltämisestä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske lääkelaisissa (395/1987) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, eikä säteilylaissa (592/1991) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Säteilyturvakeskus. Jos aluehallintovirasto tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto on valvonnassaan havainnut lääkehuollossa puutteita tai muita epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuselle. Säteilyn käytössä havaituista puutteista ja epäkohdista on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle.

13 §

Hallinnollinen ohjaus ja kehotus

Jos terveyden- tai sairaanhoidon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaittu puute, virheellisyys, laiminlyönti tai muu epäkohta ei anna aiheutta 12 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat saattaa Vankiterveydenhuollon yksikön tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevan henkilön tietoon käsitelynsä lain mukaisesta menettelystä tai kiinnittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallinnon vaatimuksiin. Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat myös kehottaa valvottavaa korjaamaan todetun puutteen tai muun epäkohdan. Jos edellä tarkoitettuja toimenpiteitä ei voida asian kokonaisarviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen pitää riittävinä, aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat antaa valvottavalle huomautuksen vastaisen varalle.

Tässä pykälässä tarkoitettuun aluehallintoviraston tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston antamaan hallinnolliseen ohjaukseen tai kehotukseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

14 §

Valvonta-asian käsittely

Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto ryhtyvät tietoonsa tulleen valvonta-asian perusteella niihin toimenpiteisiin, joihin ne potilasturvallisuuden varmistamisen tai lain noudattamisen kannalta katsovat olevan aiheutta.

Kahta vuotta vanhempaan tapahtumaan perustuvaa valvonta-asiaa ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä.

Muistutus ja kantelumenettelyyn perustuvasta asian ottamisesta käsiteltäväksi säädetään erikseen hallintolaissa ja potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa.

15 §

Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus

Vankiterveydenhuollon yksikkö on velvollinen antamaan aluehallintovirastolle ja Sosiaali- ja terveysalan valvontavirastolle niiden pyytämät tiedot ja selvitykset, jos ne ovat välttämättömiä viraston tässä laissa tarkoitettujen ohjaus- ja valvontatehtävien toteuttamiseksi. Tiedot ja selvitykset on annettava maksutta ja sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään.

4 luku

Erinäiset säännökset

16 §

Ilmoitus Rikosseuraamuslaitoksen yksikölle

Jos vankiterveydenhuollon järjestämisen yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä, että vanki aiheuttaa vaaraa Rikosseuraamuslaitoksen järjestykselle tai turvallisuudelle taikka vangin tai muun henkilön turvallisuudelle, Vankiterveydenhuollon yksikkö saa ilmoittaa asiasta Rikosseuraamuslaitoksen yksikölle. Ilmoituksesta ei kuitenkaan saa ilmetä sairauden laatu eikä muu terveydentilan tai hoidon yksityiskohta.

17 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Vankiterveydenhuollon yksikön johtokunnasta ja sen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös Vankiterveydenhuollon yksikön henkilöstöstä sekä johtavien virkamiesten kelpoisuusvaatimuksista ja palvelussuhteen ottamisesta.

Vankiterveydenhuollon yksikön sisäisestä työnjaosta sekä toimintojen muusta järjestämisestä määrätään sen työjärjestyksessä.

5 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

18 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

19 §

Siirtymäsäännökset

Muussa laissa tai asetuksessa taikka valtioneuvoston tai ministeriön päätöksessä olevalla viittauksella Rikosseuraamuslaitoksen terveydenhuoltoyksikköön tai Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksikköön tarkoitetaan tämän lain tultua voimaan viittausta Vankiterveydenhuollon yksikköön.

Tämän lain tullessa voimaan Rikosseuraamuslaitoksen terveydenhuoltoyksikön henkilöstö sekä vastaavat virat siirtyvät Vankiterveydenhuollon yksikköön. Siirrossa noudatetaan valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvun säännöksiä.

Vankiterveydenhuollon yksikkö on työnantajana velvollinen, siten kuin työehtosopimuslain (436/1946) 5 §:ssä säädetään, noudattamaan Rikosseuraamuslaitoksen tekemän palkkausjärjestelmävirkaehtosopimuksen määräyksiä, sellaisina kuin ne olivat 31 päivänä joulukuuta 2015 yksikössä noudatettavina kuluvan sopimuskauden loppuun asti.

Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 2015

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä